

Grasland op veen

Kansen voor een goede botanische samenstelling op veenweide

Foto's LBI

Optimale productie en kwaliteit van grasland is cruciaal voor melkveehouderij-bedrijven, maar ook complex. Hoe kan de botanische samenstelling van de graslandvegetatie op veengrond zich ontwikkelen? En wat zou de rol van klaver en van GPS in graslandvernieuwing kunnen zijn?

Graslandproductie is een complexe aangelegenheid en wordt beïnvloed door een groot aantal factoren. Zo zijn er de historie van het perceel, de jaarlijkse hoeveelheid neerslag, het soort bemesting en de grootte van de mestgift en het toegepaste maai/weide management. In Figuur 1 is de gemiddelde botanische samenstelling van de graslandvegetatie van twee klei-op-veen bedrijven in de periode 1998-2000 weergegeven. Opvallend is de sterke afname van het aandeel goede grassen in de leeftijds categorie 3 jaar en ouder. Na een succesvolle herinzaai lijken matige grassen zich weer vlot te vestigen en uit te breiden. Het aandeel slechte grassen, kruiden en klaver is relatief

laag en de veranderingen in deze categorieën zijn minimaal.

De categorie goede grassen wordt nagenoeg volledig gevormd door Engels raaigras en timothee. In de categorie matige grassen scoort ruwbeemdgras het hoogst, gevolgd door grote vossestaart en kweek. Ook de aandelen echte witbol en fioringras kunnen binnen deze categorie aanzienlijk zijn. In de categorie slechte grassen hebben geknikte vossestaart en mannagrass relatief het hoogste aandeel.

Kruipende boterbloem

Een ander aspect dat naar voren komt zijn de steeds belangrijker wordende ongewenste soorten. De kruipende boterbloem is een voorbeeld hiervan. Ondanks dat de kruipende boterbloem hoort bij een graslandvegetatie op veenweide, lijkt het erop dat na een aantal relatief natte jaren deze soort sterk de kop opsteekt. Het aandeel kruipende boterbloem steeg op een van de bedrijven van 4,1% in 1998 naar 7,2 in het jaar 2000. Een aandeel van meer dan 7% van de totale vegetatie is substantieel te noemen. Beheersing van de kruipende boter-

bloem is ook niet eenvoudig, al heeft niet iedereen evenveel moeite met de plant. Eén ervaring leerde dat begrazing in het voorjaar, wanneer de plant nog jong en smakelijk is, kruipende boterbloem goed in toom kan houden. Zoals ook uit Figuur 1 naar voren komt heeft de leeftijd van het perceel weinig invloed op het aandeel kruipende boterbloem. Andere kruiden die substantieel voorkomen zijn Paardebloem, Ridderzuring en Veldzuring, maar het aandeel van deze soorten is meestal lager, behalve bij sommige probleempercelen.

Klaver

Uit Figuur 1 komt ook het lage klaver-aandeel naar voren, zowel in jonge als in oudere percelen. Toch kunnen in het veenweidegebied hogere klaver aandelen bereikt worden. Dit wordt geïllustreerd in Figuur 2. Na doorzaai met klaver worden de eerste jaren goede klaveraandelen gehaald. Dit is indien het doorzaaien geslaagd is, want doorzaaien in het veenweidegebied wil nog wel eens mislukken, vooral als gevolg van minder goede weersomstandigheden. Uit andere graslandver-

nieuwingsactiviteiten komt ook naar voren dat aanvankelijk redelijke klaveraandelen vrijwel volledig kunnen verdwijnen door incidenten, zoals een veel te zware eerste snede.

Voorts is in Figuur 2 is te zien dat bij een geslaagde doorzaai het klaveraandeel geleidelijk aan terug loopt, naar minder dan 10% klaver in het voorjaar. De afname wordt veelal toegeschreven aan slechte groeiomstandigheden (hoog N-leverend vermogen van de bodem, lage fosfaatvoorziening en lage pH), maar het regelmatig voorkomen van ongunstige managementmaatregelen lijkt ook belangrijk te zijn. Een zware eerste snede of het gewas te lang de winter in laten gaan wordt normaliter gerelateerd aan nauwelijks omstandigheden. Echter sommige veehouders lijken hun management hier redelijk succesvol af te kunnen stemmen. Daarbij lijkt een klaveraandeel van 10 - 15% in het voorjaar (en dus >30% in de nazomer) haalbaar. In het project Klaverslag wordt, naast manieren om een redelijk klaveraandeel te bereiken, de rol van klaver in relatie tot de botanische samenstelling en graslandproductiviteit onder de loep genomen. Zo kan klaver mogelijk een belangrijke rol spelen in de zoektocht naar een betere voederwaarde en benutting van het veenweidegrasland.

GPS

Herinzaai is een andere manier om klaver te introduceren in grasland, meestal met minder risico dan bij doorzaaien. De teelt van Gehele Plant Silage (GPS) kan dan heel aantrekkelijk worden. In het veenweidegebied kan vooral zomergerst bij de graslandvernieuwing. In het geval van zomergerst kan voor de inzaai van het graan een voorsnede gras geoogst worden. De oogst van het graangewas zelf vindt plaats op een moment dat er voldoende tijd is voor een onderzaai om goed tot ontwikkeling te komen. Dit resulteert in twee lichte sneden in het najaar. Ook als gekozen wordt voor doorzaai/herinzaai na de graanoogst in plaats van onderzaai wordt gekozen, zijn de omstandigheden hiervoor meestal gunstig. Netto betekent dit dat er nauwelijks opbrengst-

verlies is in het jaar van de vernieuwing van het grasland. De extra opbrengst van GPS-teelt volgt in de eerste jaren daarna: een goed producerende jonge vegetatie met een goede botanische samenstelling. Naast deze teeltkundige aspecten heeft GPS meer voordelen. Met het oog op hoge ureumgehalten in de melk in de nazomer kan GPS doorgaans goed ingepast worden in het rantsoen voor melkvee. En aan de teelt van GPS kle-

ven minder nadelen dan aan die van maïs (plant- en oogstijdstip, onkruidonderdrukking, landschappelijke wenselijkheid). In het project 'Het inpassen van voedergewassen in het veenweidegebied (Noord-Holland)' wordt geprobeerd de mogelijkheden van GPS-teelt in combinatie met graslandvernieuwing in het veenweidegebied duidelijk in kaart te brengen.

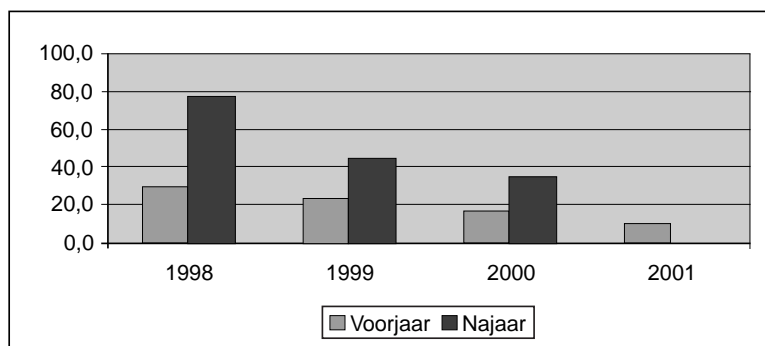
Conclusies

Graslandvernieuwing op veenweide is geen garantie dat de botanische samenstelling blijvend verbeterd. Het aandeel goede grassen blijft veelal steken op 20-30%.

Een goede ontwikkeling van klaver in veenweide is van veel factoren afhankelijk, maar kan zeker succesvol zijn; een aandeel van 15-25% is, ook bij extensief beheer, haalbaar, maar kan ook weer snel verdwenen zijn.

GPS, met name een zomergraan, kan een nuttige rol spelen in de graslandvernieuwing op veenweide. ■

Figuur 1. Gemiddelde Botanische samenstelling (%) van productiegrasland in het veenweidegebied. (Ontleend aan project Bioveem. De botanische samenstelling van beheersgrasland is niet meegenomen.)

Figuur 2. Ontwikkeling van het klaveraandeel na doorzaai in augustus 1996 (klei-op-veen)

